

Доверие във валутния борд, страх от обедняване

Високо доверие в банковата система и валутния борд и сериозни страхове от обедняване и увеличаване на цените. Тези две крайни, на пръв поглед, оценки характеризират икономическите нагласи на българите през 2008 година. Макар и незасегнати, засега, от ефектите на глобалната финансова криза, песимистичните очаквания са доста големи.

Светлана Аврамова

В продължение на цялата година мнозинството от българските граждани оценява положението в страната като нетърпимо. Негативизмът е нараснал през пролетта и се е задържал досега на почти същото равнище. При средно 55% определили положението през октомври като "непоносимо", сред някои социо-демографски групи този дял стига почти до 80%. Това се отнася за живеещите под прага на бедността (65%), за най-възрастните (65%), за ромите (74%) и особено за най-ниско образованите (79%).

През октомври още няма масово осъзнаване или очакване на кризата, няма усещане, че икономическите условия в страната са обективно застрашени отвън. Както неудовлетвореността от положението в момента, така и опасенията за бъдещето са продиктувани от чувство на социална несигурност, подхранвано от различни конкретни страхове – от обедняване, от нарастване на престъпността, от увеличение на цените, от недостиг на средства. Песимистичните очаквания още са свързани по-скоро със страх от инфлация, отколкото с последиците от финансова криза.

Около половината от населението се страхува как ще се справи с необходимите разходи за отопление, лечение и дори за изхранване.

Всяко трето домакинство обслужва текущ кредит, независимо от кого, за какво, в какъв размер и срок. 38% от обслужващите кредити не изпитват затруднения, свързани с тях. Други 36% също се справят, въпреки притесненията от време на време, но всяко четвърто домакинство-длъжник е затруднено в тази връзка всеки месец. Затрудненията са пропорционални на частта от дохода на домакинството, необходима за покриване на кредита.

30% от длъжниците заявяват, че техните доходи към момента не стигат, за да покриват "нормалните" им разходи. Други 18% имат достатъчно пари, за да задоволяват "нормалните" си потребности, да изплащат кредити и да спестяват. Почти половината от длъжниците отделят до ¼ от своя месечен доход за обслужването на заеми. На 18% от задлъжнелите домакинства обаче се налага да отделят над 50% от дохода си.

58 % от взелите кредит се страхуват, че в бъдеще няма да могат да ги изплащат, а според анализа почти 40% в т.ч., вече изпитват ежемесечни затруднения. Много е вероятно това да се отнася най-вече за негарантирани потребителски кредити

Спестили и/или спестяващи по един или друг начин са 36.5 от домакинствата в страната. През октомври активни спестители са поне 15% от домакинствата. Съотношението между тези, последователно спестяващи и вече "изяждащите" спестяванията си, е три към едно.

Всяко четвърто домакинство е силно затруднено финансово. В тези случаи те прибегват до спестяванията си или ако нямат – затьваг в дългове.

Най-много са успяващите да спестят сред домакинствата с високи доходи (34%), софийските домакинства (над 26%), при наличие на млади и по-високо образовани членове. Най-малко са спестителите сред домакинства под линията на бедността (4%), в малките градове (9%, което е по-малко, отколкото в селата), сред най-възрастните и сред ниско- или не-образованите. В зависимост от етническото самоопределение, домакинствата-спестители са повече сред българските (16.8 %), вкл. двата процента, посочили, че спестяват "много". Чувствително по-малко са ромските спестители (5.7 %)

Средно 27% от пълнолетните заявяват доверие в стабилността на банковата система в страната. Парите на 57 % от домакинствата-спестители са в банки. От тях 60% държат парите си в левове. Половината от останалите спестители не са ползвали и нямат намерения да ползват банкови услуги. В групата на

високодоходни домакинства е по-голям относителният дял на лицата, които се страхуват от обезценяване на лева, които възнамеряват да изтеглят парите си от банките или вече са го направили

5.7 % от домакинствата с чист месечен доход над 600 лева са вложили пари в акции на фондовата борса (при средно 2.2 % общо за всички домакинства). Едни от тях (3.8 %) обявяват, че получават от акциите си печалба, а другите 1.9 % - че са на загуба..

Средно около 40% от пълнолетните не изключват вероятността да спестяват в предстоящите месеци, както и да разполагат с прилични спестявания през следващите няколко години.

През октомври в медиите преобладава мнението, че поради финансовата ни недоразвитост и далновидността на управляващите, световната криза няма да засегне сериозно икономиката на страната. По-актуални бяха проблемите с цените, газа и парното. Срутеното доверие на света във финансовите институции не се пренесе към българските, не провокира особено и без това хроничното недоверие в публичните ни институции.

Доверието в банките, в лева и във валутния борд надвишава доверието в парламента и правителството, в съда и прокуратурата, в редица министерства и др. Особено масова е подкрепата за валутния борд като основа за стабилността на финансовата и банкова система в страната. Подкрепата за борда е консенсусна както сред склонните да гласуват или да не гласуват, така и сред привържениците на всяка една политическа сила, където негативните нагласи към борда са от два до три пъти по-малко разпространени от позитивните.

ОСНОВНИ РЕЗУЛТАТИ

1. Оценка на положението в страната

Повечето респонденти оценяват положението в страната като нетърпимо, в продължение на цялата година. Негативизмът е нараснал през пролетта и се е задържал досега на почти същото равнище. Само малък дял от положителните и отрицателни оценки преди са преминали в средната "поносимо, търпимо".

Графика 1

Как бихте определили положението в страната в момента?	Февруари 08		Юни 08		Октомври 08	
	брой	%	брой	%	брой	%
Нормално, добро	114	9.6	100	8.7	72	6.0
Поносимо, търпимо	419	35.4	345	30.2	413	34.1
Непоносимо, нетърпимо	583	49.3	653	57.1	665	55.0
Не мога да преценя	66	5.6	45	3.9	60	5.0
общо	1,182	100.0	1,143	100.0	1,210	100.0

При средно 55% определили положението през октомври като "непоносимо", сред някои социо-демографски групи този дял стига почти до 80%. Това се отнася за живеещите под прага на бедността (65%), за най-възрастните (65%), за ромите (74%) и особено за най-ниско образованите (79%).

Данните показват, че разделението между противоположните оценки поносимо/непоносимо е по-силно изразено извън големите градове и в Южен централен район за планиране.

2. Оценка на икономическата ситуация и очакване за промени

Над половината (58 %) от интервюираните лица намират, че икономическата ситуация в страната се е

влошила през последната година. Ако пренебрегнем отговорите на въздържалите се от предвиждане и тези, които не предвиждат промяна в ситуацията, песимистичните очаквания (икономиката ще продължи да се влошава и през предстоящата година) са по-малко - 42 %. Оптимистично са настроени 18 %.

Няма значима разлика в очакванията (според социо-демографския профил) извън наблюдаваните и преди това характеристики, съпътстващи по-оптимистични или по-песимистични нагласи. Няма данни за масово осъзнаване или предусещане, че икономическите условия в страната са обективно застрашени отвън. Както неудовлетвореността от положението в момента, така и опасенията за бъдещето, са продиктувани от чувство на социална несигурност, подхранвано от различни конкретни страхове – от обедняване, от нарастване на престъпността, от увеличение на цените, от недостиг на средства.

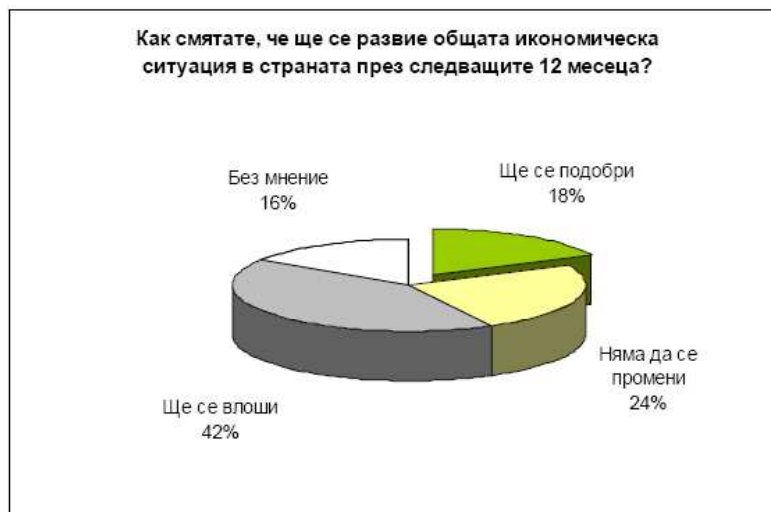
В сравнение със сегашното движение на цените смятате ли, че през следващите 12 месеца ще има...?	%
1. По-бързо увеличение на цените	32.8
2. Същото темпо на увеличение на цените	36.2
3. По-бавно увеличение на цените	13.9
4. Почти същите цени	6.7
5. Слабо намаление на цените	0.8
6. Не мога да преценя	9.7
общо	100.0

Песимистичните очаквания през октомври още са свързани по-скоро със страх от инфлация, отколкото с последиците от финансова криза.

Графика 2

Графика 3

3. Доходи и нагласи

Размерът на дохода влияе значително (без да е определящ) върху дадените оценки.

Като сравнително високодоходни домакинства условно приемаме домакинствата с чист месечен доход над 600 лв. на член от домакинството. Мненията и оценките на тази група са по-често одобрителни и оптимистични, отколкото на респондентите от домакинства с ниски доходи. В повечето случаи съотношението на мненията и оценките им се различава от средните величини и значително противостои на мненията на лицата с най-ниски доходи. Така представителите на домакинства с високи доходи по-често от другите отбелязват случилите се положителни промени, предвиждат по-добри материални и финансови възможности за страната и за себе си, повече пътуват и се забавляват, повече сред тях спестяват и разчитат на добри вложения, по-леко понасят кредитното бреме, повече подкрепят валутния борд и по-скорошното присъединяване към еврозоната.

Както в оценки на положението в страната или на домакинствата им, така и в нагласите и практиките си, по-заможните се различават (но не радикално) от най-бедните - и сред тях разпределението на отговорите покрива всички степени на позитивно/негативно; да/не; винаги/никога и т.н.

В тази група е по-голям относителният дял на лицата, които се страхуват от обезценяване на лева, които възнамеряват да изтеглят парите си от банките или вече са го направили. За разлика от останалите, тук мненията за доверие в банковата система, както и изобщо от типа "за и против", са повече и по-категорични за сметка на лицата без мнение.

4. Самооценка на финансовото състояние на домакинствата

4.1 Платежеспособност и придобивки

До 1/4 от запитаните смятат, че през последните години са придобили нещо повече и то не пряко свързано с материалния стандарт на живот – могат да си позволят повече свободно време. В същото време над половината заявяват, че си позволяват по-малко материални блага и качествени здравни услуги в сравнение с миналото.

Графика 4

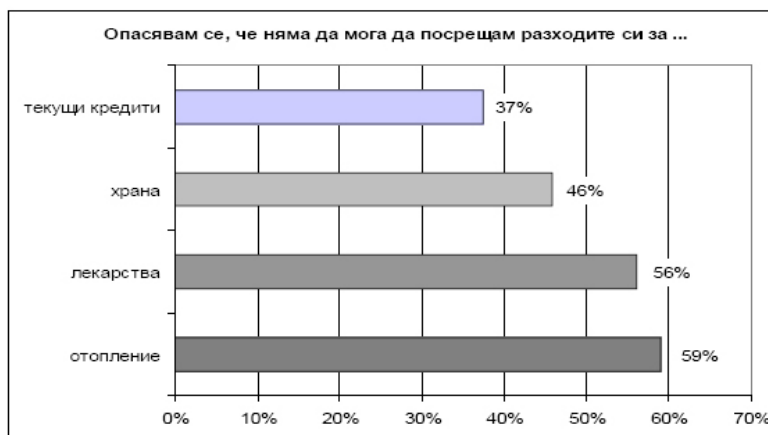

Именно на базата на тези по-скоро негативни оценки за досегашното развитие на нещата, се формират и нерадостни очаквания за напред.

4.2 Домакинства кредитополучатели

Около половината от населението се страхува как ще се справи с необходимите разходи за отопление, лечение и дори за храна. На този фон е интересно колко домакинства трябва да се справят и със задължениостта си и доколко това се превръща в проблем за тях.

Графика 5

За разлика от страховете за отопление, лекарства и храна, които са най-масови сред над 60 годишните, в активна възраст се притесняват за изплащането на заемите си.

Опасявам се, че няма да мога да посрещам разходите си за:	Възрастови групи			
	18-30	31-45	46-60	60+
отопление	50.0	51.2	61.3	70.3
лекарства	40.6	47.5	56.7	74.5
храна	36.3	37.1	48.0	58.4
кредити	38.7	43.6	40.4	27.5

Една част от страховете, свързани с погасяване на кредити, е изразена от граждани, които нямат такъв ангажимент и не биха си го позволили именно защото не могат да разчитат на достатъчни и/или стабилни доходи.

Към момента на изследването кредити обслужват 34.4 % от домакинствата в страната, (независимо от кого, за какво, в какъв размер и за какъв срок). Сравнително по-голям дял домакинства с кредити има в градовете (10% разлика между областен град и село), в Централния и Източен райони в южна България.

38% от обслужващите кредити не изпитват затруднения, свързани с тях. Други 36% също се справят, въпреки притесненията от време на време, но всяко четвърто домакинство-длъжник, е затруднено в тази връзка всеки месец.

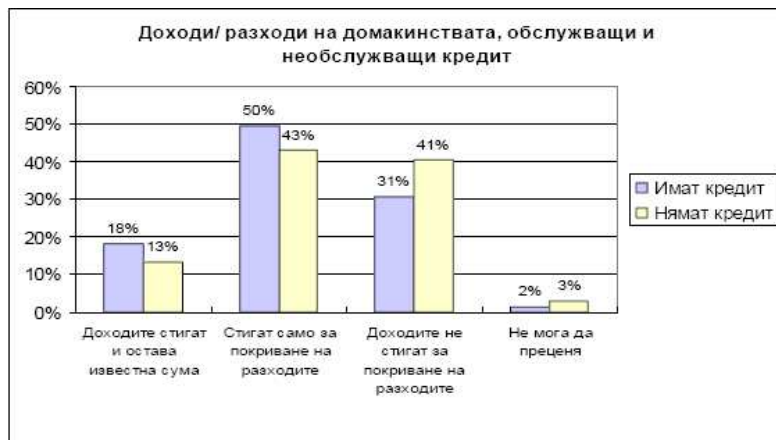
Каква част от чистия месечен доход на домакинството отива за обслужване на кредити?	%
До 25%	46.0
25%-50%	35.8
50%-70%	14.8
Над 70%	3.4
общо	100.0

Имате ли затруднения с обслужването на кредита си?	%
Да, всеки месец	25.9
Да, но само понякога	35.7
Не	38.4
общо	100.0

18% от кредитополучателите имат достатъчно пари за да задоволяват "нормалните" си потребности, да изплащат кредити и да спестяват. 30% от длъжниците заявяват, че техните доходи към момента, не стигат за да покриват "нормалните" им разходи.

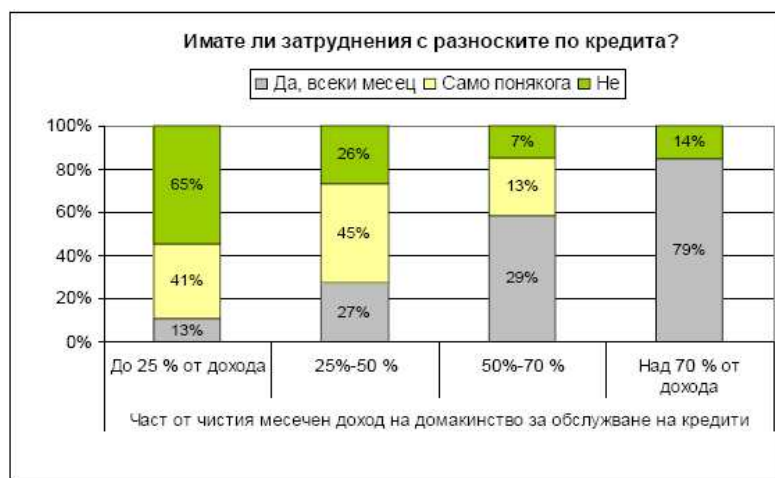
Не е учудващо, че домакинства с хроничен недостиг на пари се срещат повече сред тези, които не обслужват кредит.

Графика 6

Затрудненията са пропорционални на частта от дохода на домакинството, необходима за покриване на кредита. Почти половината от домакинствата–длъжници отделят до ¼ от своя месечен доход за обслужването на заеми. На съществена част (други 18%) домакинства обаче се налага да отделят над 50% от дохода си. (Като рискова се оценява месечна вноска в рамките до 30% от дохода.)

Графика 7

Колкото по-голям дял от чистия месечен доход на домакинството е необходим за разходите по кредита, толкова по-притеснени са кредитополучателите и обратно.

По-ниско е дълговото бреме на домакинствата в малките градове на Източна България. По-голямата част от дохода си за изплащане на задължения отделят най-често домакинства на млади, ниско-образовани роми. Разликата по етнически признак в това отношение е съществена, като изпадащите в ежемесечни затруднения, са по-често сред етническите малцинства.

58 % от взелите кредит, се опасяват, че в бъдеще няма да могат да ги изплащат.

Анализът на данните показва, че 38.5 % от домакинствата, които се боят, че няма да се справят с дълговете си в бъдеще, фактически вече изпитват ежемесечни затруднения. Много е вероятно това да се отнася най-вече за негарантирани потребителски кредити.

4.3 Домакинства спестители

За икономическата ситуация на домакинствата в страната, резултатите от проучването показват, че три четвърти от тях имат собствен имот, на повече от половината доходите стигат за да покрият нормалните им разходи и се справят или общо взето "свързват двата края".

Спестили и/или спестяващи под някаква форма са 36.5 от домакинствата в страната (условно приемаме като "спестявания" посочените от респондентите, независимо дали включват в тях и разплащателни сметки заедно с влогове, вноски в пенсионни фондове, застраховки живот, акции и пр.)

Относителният дял на домакинствата, обявили, че след като покрият разходите си, разполагат ежемесечно с известна сума, съпада с дела на заявителите, че малко или повече спестяват редовно – около 15%, вкл. 2%

преценяват, че спестяват "много", каквото и да означава това. На домакинствата с доходи, надвишаващи разходите им, в края на месеца остават средно по 313 лв.(минимум 30 лв.; максимум 3 000 лв.).

На 90 % от домакинствата, на които изобщо остават пари, излишъкът е под 1 000 лв. на месец.

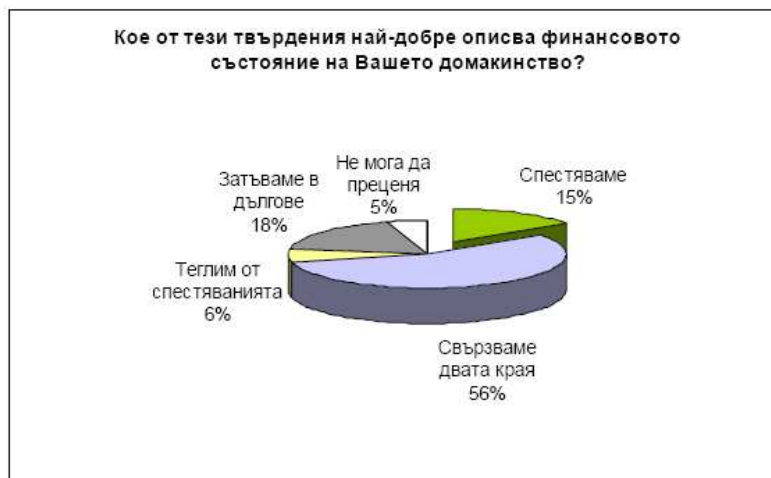
Доходите към разходите на домакинствата	Общо	Финансово състояние на домакинствата	Общо
Доходите ни покриват нормалните ни разходи и ни остава известна сума	15,2	Спестяваме много	1,7
Доходите ни стигат само за покриване на нормалните ни разходи	45,3	Спестяваме малко	13,7
Доходите ни не стигат за покриване дори на нормалните ни разходи	33,9	Свързваме двата края	55,7
Нямаме практически никакви доходи	3,3	Принудени сме да теглим от спестяванията	6,3
Не мога да преценя	2,3	Затъваме в дългове	17,9
общо	100,0	Не мога да преценя	4,7
		общо	100,0

Най-много са успяващите да спестят сред домакинствата с високи доходи (34%), софийските домакинства (над 26%), при наличие на млади и по-високо образовани членове. Най-малко са спестителите сред домакинства под линията на бедността (4%), в малките градове (9%, което е по-малко, отколкото в селата), сред най-възрастните и сред ниско- или не-образованите. В зависимост от етническото самоопределение, домакинствата-спестители са повече сред българските (16.8 %), вкл. двата процента, посочили, че спестяват "много". Чувствително по-малко са ромските спестители (5.7 %)

Съотношението между последователно спестяващите активни спестители през октомври и вече "изяждащите" спестяванията си е три към едно.

Всяко четвърто домакинство, което е силно затруднено финансово, прибягва до спестяванията си или ако няма – затъва в дългове.

Графика 8

Финансово състояние на домакинствата в зависимост от тип населено място	Общо	София	обл. град	друг град	село
Спестяваме много	1,7	3,7	2,3	1,1	0,0
Спестяваме малко	13,7	22,3	14,4	7,9	10,3
Свързваме двата края	55,7	43,7	57,9	55,6	60,2
Принудени сме да теглим от спестяванията	6,3	7,0	7,4	5,8	4,6
Затъваме в дългове	17,9	18,1	13,1	26,5	19,8
Не мога да преценя	4,7	5,1	4,9	3,2	5,2
общо	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Финансово състояние на домакинствата в зависимост от възрастта на респондента	Общо	18-30 годишни	31-45 год.	46-60 год.	60+ год.
Спестяваме много	1,7	3,3	3,0	0,9	0,3
Спестяваме малко	13,7	22,5	16,8	13,6	5,5
Свързваме двата края	55,7	47,9	47,6	57,2	67,0
Принудени сме да теглим от спестяванията	6,3	5,6	7,0	4,8	7,3
Затъваме в дългове	17,9	15,5	18,0	20,2	17,0
Не мога да преценя	4,7	5,2	7,6	3,3	3,0
общо	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Финансово състояние на домакинствата, в зависимост от образованието на респондента	Общо	висше и полувисше	средно	основно	начално и по-ниско
Спестяваме много	1,7	3,2	1,5	0,0	0,0
Спестяваме малко	13,7	21,1	12,2	5,7	3,3
Свързваме двата края	55,7	52,2	58,5	59,6	42,6
Принудени сме да теглим от спестяванията	6,3	7,8	6,7	3,1	3,3
Затъваме в дългове	17,9	12,1	16,5	24,9	44,3
Не мога да преценя	4,7	3,6	4,6	6,7	6,6
общо	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

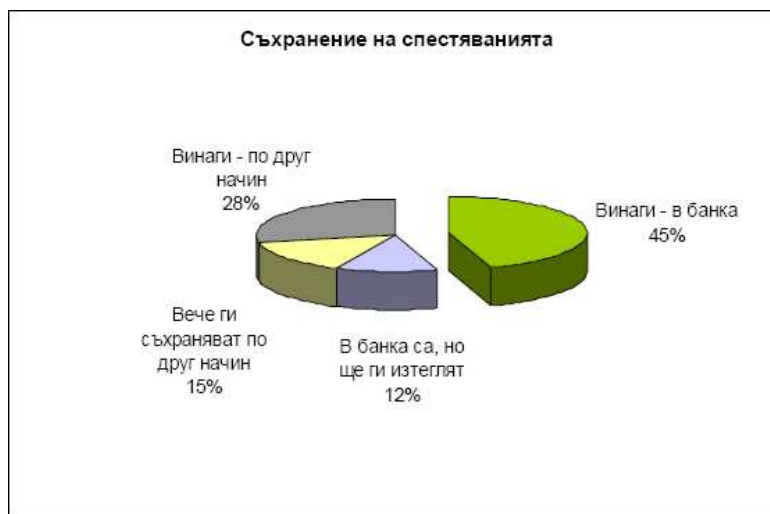
Финансово състояние на домакинствата, в зависимост от етническо самоопределение	Общо	българска	турска	ромска	друга
Спестяваме много	1,7	2,1	0,0	0,0	0,0
Спестяваме малко	13,7	14,7	13,3	5,7	5,3
Свързваме двата края	55,7	56,5	51,1	46,0	78,9
Принудени сме да теглим от спестяванията	6,3	6,5	10,0	0,0	0,0
Затъваме в дългове	17,9	15,8	20,0	40,2	15,8
Не мога да преценя	4,7	4,5	5,6	8,0	0,0
общо	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Финансово състояние на домакинствата, в зависимост от доход на лице от домакинство	Общо	под 210 лв. %	210-400 лв. - %	400-600 лв. - %	Над 600 лв. - %
Спестяваме много	1,7	0,0	1,3	1,9	2,9
Спестяваме малко	13,7	4,3	6,7	14,4	31,1
Свързваме двата края	55,7	56,6	58,6	58,1	50,0
Принудени сме да теглим от спестяванията	6,3	2,9	10,0	7,8	4,8
Затъваме в дългове	17,9	30,5	17,6	14,4	7,7
Не мога да преценя	4,7	5,7	5,8	3,3	3,4
общо	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Парите на 57 % от домакинствата-спестители са в банки. Половината от останалите спестители не са ползвали и нямат намерения да ползват банкови услуги.

По отношение на Вашите спестявания, кое се отнася за Вашето домакинство?	брой	%
Винаги сме държали спестяванията си в банка и ще продължаваме и за напред	177	14,7
Държим спестяванията си в банка, но възнамеряваме да ги изтеглим и да ги съхраняваме по друг начин	48	4,0
Преди държахме спестяванията си в банка, но вече ги съхраняваме по друг начин	57	4,7
Винаги сме съхранявали парите си по друг начин	109	9,1
Нямаме спестявания в банка, но обмисляме да открием сметка	48	4,0
Нямаме спестявания	763	63,5
общо	1 202	100,0

Графика 9

Под половината от домакинствата, на които в края на месеца остава известна сума, я влагат в спестовни влогове или я държат на разплащателна сметка.

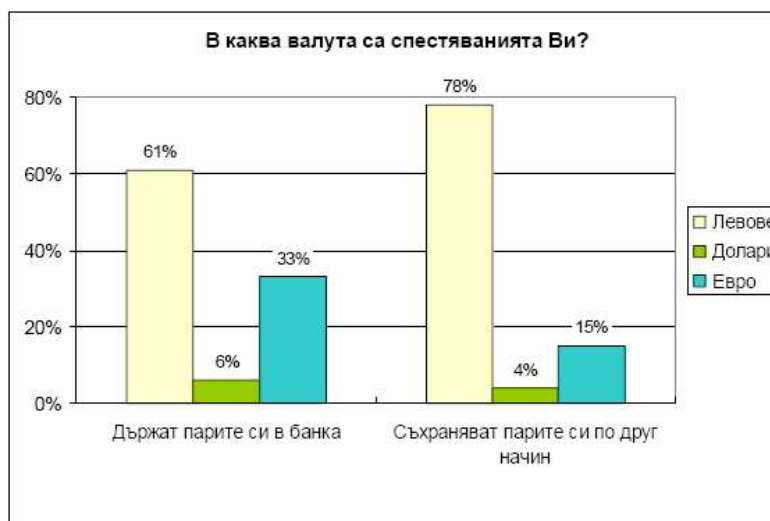
Средно 2/3 от домакинствата-спестители държат парите си в лева.

В каква валута съхранявате спестяванията си?	Брой	%
Левове	219	67,2
Долари	16	4,9
Евро	89	27,3
Друго	2	0,6
общо	326	100,0

Има съществена разлика в зависимост от това дали домакинствата спестяват в банки или извън тях. При първите 33 на сто спестяват в евро, докато при вторите - само 15 на сто.

Не е съществена разликата между групите, склонни да задържат парите си в банки и групите, възнамеряващи да ги изтеглят: и в двете по 1/3 от домакинствата спестяват в евро.

Графика 10

5.7 % от домакинствата с чист месечен доход над 600 лева са вложили пари в акции на фондовата борса (при средно 2.2 % общо за всички домакинства). Едни от тях (3.8 %) обявяват, че получават от акциите си печалба, а другите 1.9 % - че са на загуба

4.3.1 Доверие в банковата система

4.3.1 Доверие в банковата система

В САЩ фалираха няколко големи банки и има световна финансова криза. Вие имате ли доверие в стабилността на българската банкова система?	брой	%
Да, напълно	64	5.4
По-скоро да	255	21.4
По-скоро не	328	27.5
Категорично не	153	12.8
Не мога да преценя	392	32.9
общо	1,192	100.0

Доверие в зависимост от тип населено място	Общо	София	обл. град	друг град	село
Да, напълно	5.4	10.3%	4.1%	2.7%	5.5%
По-скоро да	21.4	23.8%	26.5%	17.6%	14.9%
По-скоро не	27.5	22.0%	28.3%	33.5%	26.2%
Категорично не	12.8	16.4%	11.1%	7.4%	16.2%
Не мога да преценя	32.9	27.6%	30.0%	38.8%	37.2%
общо	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Доверие в зависимост от възраст на респондента	Общо	18-30 годишни	31-45 год.	46-60 год.	60+ год.
Да, напълно	5.4	7.2%	6.1%	4.3%	4.6%
По-скоро да	21.4	24.0%	19.6%	21.4%	21.5%
По-скоро не	27.5	24.5%	29.8%	30.3%	23.7%
Категорично не	12.8	10.1%	13.5%	14.7%	12.3%
Не мога да преценя	32.9	34.1%	31.0%	29.4%	37.8%
общо	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

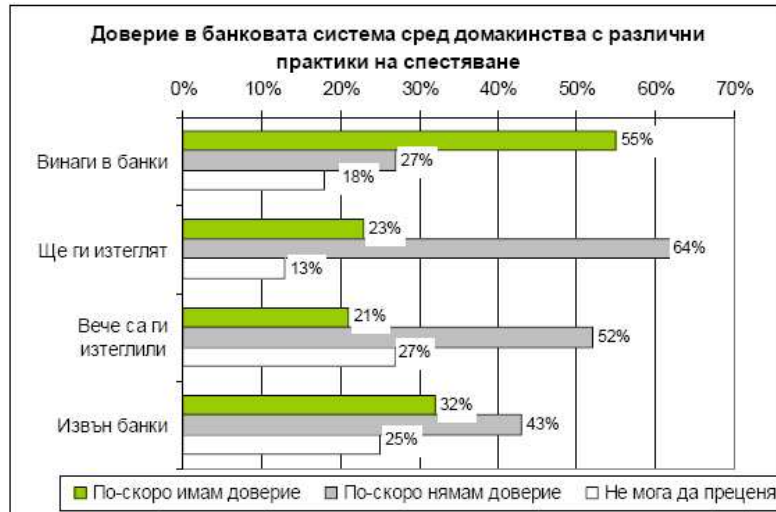
Доверие в зависимост от образование на респондента	Общо	висше и полувисше	средно	основно	начално и по-ниско
Да, напълно	5.4	6.9%	5.1%	3.7%	3.3%
По-скоро да	21.4	31.6%	18.9%	11.6%	6.6%
По-скоро не	27.5	32.1%	28.5%	20.0%	11.5%
Категорично не	12.8	12.1%	14.4%	11.1%	9.8%
Не мога да преценя	32.9	17.3%	33.1%	53.7%	68.9%
общо	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

	Общо	българска	турска	ромска	друга
Да, напълно	5.4	5.4%	6.7%	3.4%	0.0%
По-скоро да	21.4	23.1%	18.9%	6.9%	10.5%
По-скоро не	27.5	29.0%	22.2%	13.8%	31.6%
Категорично не	12.8	13.2%	2.2%	12.6%	47.4%
Не мога да преценя	32.9	29.2%	50.0%	63.2%	10.5%
общо	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Доверие в зависимост от чист месечен доход на член от домакинство	Общо	под 210 лв. %	210-400 лв. - %	400-600 лв. - %	Над 600 лв. - %
Да, напълно	5.4	4.3%	3.7%	4.1%	8.8%
По-скоро да	21.4	13.7%	17.5	24.3%	26.5%
По-скоро не	27.5	18.1%	28.5%	32.8%	33.3%
Категорично не	12.8	13.0%	11.6%	13.8%	11.3%
Не мога да преценя	32.9	50.9%	37.7%	25.0%	20.1%
общо	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Средно 27% от пълнолетните в страната заявяват доверие в стабилността на банковата система. Делът на недоверчивите е най-голям сред домакинствата без вложения. Може да се предположи, че едните или други практики зависят изцяло от доверието в банките, в стабилността на лева и пр. Данните показват, че картината на зависимостта от доверието е по-пъстра.

Графика 11

Най-често доверие към банките, въпреки задаващата се криза, има в групата на заявите намерения да продължат да ползват услугите им – 55%, вкл. 16%, които вярват "напълно" в тях. Не може да се пренебрегне, че останалите 45 % се колебаят или нямат доверие в системата.

Недоверието е разпространено сред повечето домакинства, които вече са изтеглили спестяванията си и най-вече сред планиращите да направят същото.

4.3.2 Доверие в лева

Имате ли доверие в стабилността на българския лев?	брой	%
Да, имам пълно доверие	278	23,1
Да, но се опасявам, че ще се обезцени	503	41,8
Не	421	35,0
общо	1 202	100,0

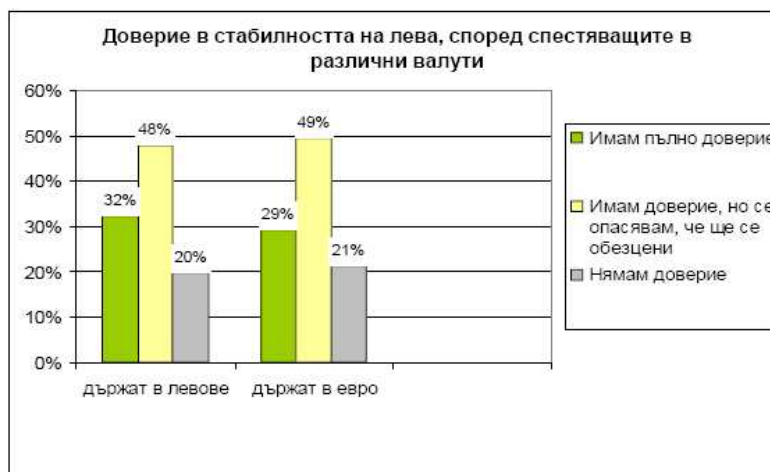
Еднакъв е делът на заявите доверие/недоверие в българския лев сред изтеглилите вече парите си от банка и сред тези, които още не са, но възнамеряват да го направят. Най-често декларират доверие в лева респонденти от домакинствата с влогове в банки – 37 %. По-важно е, че преобладаващата част от тази група (47 %) също се страхува от обезценяване на парите си.

Графика 12

Изборът на валута, в която домакинствата държат спестяванията си, не показва силна зависимост от доверието в лева. Съотношението между доверие – опасения – недоверие, не се различава особено сред домакинства, които съхраняват парите си предимно в левове или в евро. Същественото при тях е, че преобладават допусканията за обезценяване на лева и съответно недоверие в стабилността му. (Спестяващите в долари са относително малко).

Графика 13

4.3.3 Очаквания за спестяване в бъдеще

Почти 60 % от пълнолетните се опасяват, че през следващата година доходите им ще спаднат значително. По-оптимистични са дългосрочните очаквания за размера на доходите на средно 46 % от пълнолетните. Средно около 40% не изключват вероятността да спестяват в предстоящите месеци, както и да разполагат с прилични спестявания през следващите няколко години.

Относителният дял на оптимистичните очаквания сред лицата със сравнително високи доходи е по-голям – 64% от тях се виждат по-заможни в бъдеще, 25% вярват, че ще продължат да спестява и догодина, а други 36% не изключват тази перспектива.

Смятате ли, че през следващите 12 месеца ще сте в състояние да спестявате ?	Сред всички %	С доход над 600 лв. %
Много е вероятно	3.1	7.2
Вероятно е	8.2	17.3
Малко е вероятно	24.0	36.1
Съвсем е невероятно	60.1	36.1
Не мога да преценя	4.6	3.4
общо	100.0	100.0

5. Очаквания и нагласи към промени преди кризата

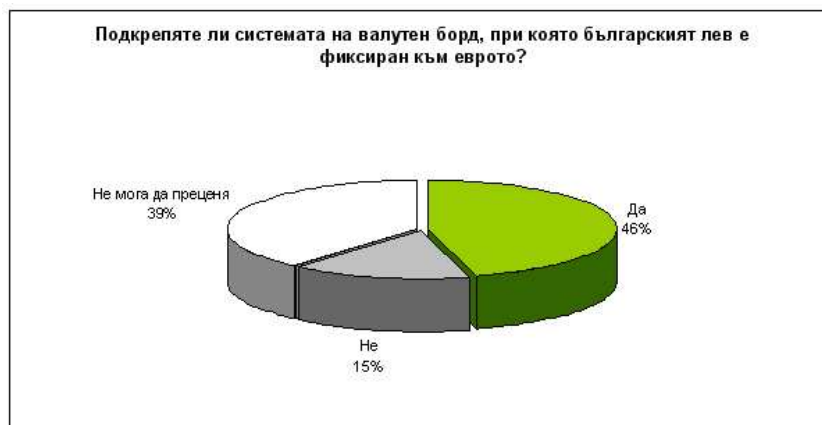
През октомври в медиите преобладава мнението, че поради финансовата ни недоразвитост и далновидността на управляващите, световната криза няма да засегне сериозно икономиката на страната. По-актуални бяха проблемите с цените, газа и парното. Срутеното доверие на света във финансовите институции не се пренесе към българските, не провокира особено и без това хроничното недоверие в публичните ни институции. Доверието в банките, в лева и във валутния борд надвишава доверието в парламента и правителството, в съда и прокуратурата, в редица министерства и др.

Графика 14

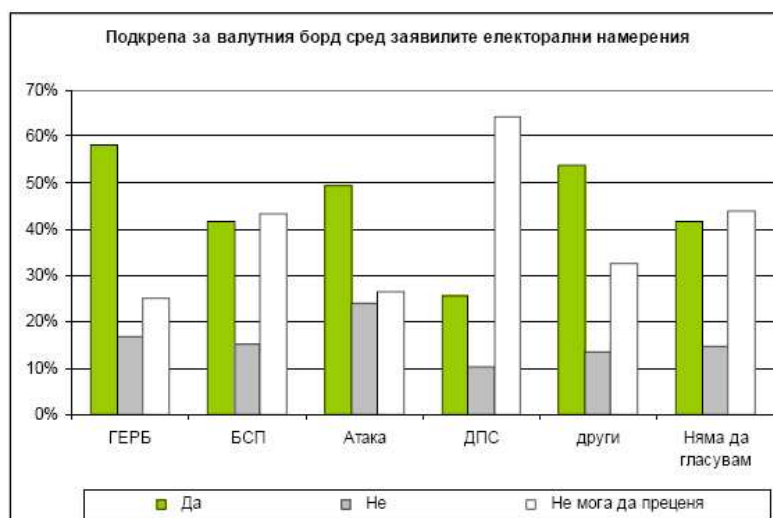
Особено масова е подкрепата за валутния борд, като основа за стабилността на финансовата и банкова система в страната.

Графика 15

Данните сочат консенсусна подкрепа за валутния борд от склонни да гласуват за една или друга политическа сила, както и от заявите, че изобщо не биха гласували към момента на изследването. Вътре във всяка една от групите, негативните нагласи към борда са от два до три пъти по-малко разпространени отколкото позитивните.

Графика 16

Графика 17

ОБХВАТ И МЕТОД НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

През октомври 2008 г., екип на Институт "Отворено общество" София, проведе изследване на общественото мнение "OpenBus - 3". Анализираните тук данни са от блок въпроси за нагласи, оценки и очаквания на пълнолетното население за икономическата ситуация в страната. Данните са събрани чрез пряко интервю в дома на респондента. Изследването е осъществено на база регионално стратифицирана, национално представителна извадка, което дава възможност за анализ на данните и по 6-те района на планиране (NUTS-2). Интервюирани са 1 210 лица на 18 и повече навършени години, разпределени в 120 гнезда. Максималната стохастичната грешка е $\pm 2,8\%$.

ОСНОВНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА РЕСПОНДЕНТИТЕ В ИЗВАДКАТА

Пол	%
Мъже	46.7
Жени	53.3
	100.0
Възраст	%
18- 30г.	17.7
31- 45г.	27.2
46- 60г.	27.7
Над 60г.	27.4
	100.0
Образование	%
Висше	25.5
Средно	53,4
Основно и по-ниско	21,1
	100.0
Брой членове на домакинството	%
Един	16.3
Двама	28.9
Трима	23.2
Четирима	19.8
Пет или повече	11.8
	100.0

Социален статус	%
Работят	51.7
Учат; учат и работят	5.7
Домакини, в майчинство	5.1
Безработни	8.3
Пенсионери, вкл. работещи	29.2
	100.0
Етническа принадлежност	%
Българска	83.7
Турска	7.5
Ромска	7.2
Друга	1.6
	100.0
Населено място	%
Столица	17.9
Областен град	39.2
Друг град	15.7
Село	27.3
	100.0
Чист месечен доход на член от домакинство	%
до 210 лв.	25.6
210-300 лв.	14.6
300-400 лв.	15.8
400-600 лв.	24.9
над 600 лв.	19.1
общо	100.0

Методът и инструментариумът на това изследване прави съпоставима информацията по някои повтарящи се въпроси в него и в предишните две, проведени през февруари и юни т.г.

Целта на проучването е да ориентира за настроения и икономически намерения на хората преди да са реално засегнати от кризата.